

Давыскиба О. В. Особенности организации педагогического взаимодействия в киберпространстве

Статья посвящена теоретическому анализу процесса педагогического взаимодействия в виртуальной среде (киберпространстве). В статье выявлены особенности организации педагогического взаимодействия в киберпространстве, основные педагогические ситуации присущие виртуальной среде, коммуникативные действия учителя и их реализация с помощью соответствующих Internet-технологий.

Ключевые слова: виртуальная среда, киберпространство, педагогическое взаимодействие.

Davyskiba O. V. Especially the Organization of Pedagogical Interaction in Cyberspace

The article is devoted to theoretical analysis of pedagogical interaction in a virtual environment (cyberspace). The article reveals features of the organization of pedagogical interaction in cyberspace, the main pedagogical situations inherent in a virtual environment, communicative actions teachers and their implementation by the relevant Internet-technologies.

Key words: virtual environment, cyberspace, teacher interaction.

Стаття надійшла до редакції 27.08.2012 р.

Прийнято до друку 28.09.2012 р.

УДК 378.314.6:811.111

В. Е. Краснопольський

ВИКОРИСТАННЯ WEB-ТЕХНОЛОГІЙ У КЕЙС-МЕТОДІ

Постановка проблеми. У вищих навчальних закладах перед викладачами постає проблема зміни підходу до викладання іноземних мов. Потрібно чітко усвідомити, як узгоджується соціальне замовлення суспільства – підготувати протягом нетривалого терміну фахівця, який добре володіє іноземною мовою, – з вимогами навчальної програми технічного навчального закладу і мінімальною кількістю годин в навчальному плані.

Особливої актуальності набуває професійно-орієнтований підхід до навчання іноземної мови на немовних факультетах вузів, який передбачає формування у студентів здатності іншомовного спілкування в конкретних професійних, ділових, наукових сферах і ситуаціях з урахуванням особливостей професійного мислення.

Іншомовне спілкування стає істотним компонентом професійної діяльності фахівців. Аналіз педагогічних науково-методичних джерел показав, що існує безліч методичних напрямків і технологій навчання іноземної мови на немовних факультетах вузів. В наш час ставиться завдання не тільки оволодіння навичками спілкування іноземною мовою, а й придбання спеціальних знань за фахом.

Мета статті – розглянути можливість використання Web-технологій в Case-study методі, інтеграцію Case-study методу в традиційні методи викладання іноземних мов на немовних спеціальностях вищих навчальних закладів.

В наш час викладачами створені і успішно використовуються ігрові технології, технології індивідуалізації навчання, проблемне навчання, комунікативні технології та ін. Всі вони засновані на методах активного навчання, тому з повним правом іменуються інтенсивними освітніми технологіями. До них, перш за все, відносяться комп'ютерні та Web-технології, технології індивідуалізації навчання та інші методи навчання, що базуються на особистісно-орієнтованому підході

В сучасному професійному навчанні студентів економічних, юридичних, гуманітарних спеціальностей застосовується метод Case-study.

Історично Case-study виник на початку XX ст. в Школі бізнесу Гарвардського університету (США) в процесі інтеграції технології підготовки юристів в професійну підготовку менеджерів. Головною особливістю методу було вивчення майбутніми менеджерами ситуацій з юридичної або ділової практики. Особливий наголос було зроблено на самостійну роботу студентів, в процесі якої проглядалося й аналізувалося безліч практичного матеріалу. У 1910 р. професор Копленд (*Copeland*) став першим використовувати метод студентських дискусій за підсумками аналізу конкретних ситуацій з життя бізнесу. Першу збірку конкретних ситуацій було випущено там же в 1921 р. (*The Case Method at the Harvard Business School*). З тих пір Гарвардська школа бізнесу виступає в якості лідера і головного пропагандиста методу конкретних ситуацій. В даний час співіснують дві класичні школи Case-Study – Гарвардська (американська) і Манчестерська (європейська). В рамках першої школи метою методу є навчання пошуку єдино вірного рішення, друга – передбачає багатоваріантність вирішення проблеми. Провідна роль у теоретичній розробці методу і практичному його застосуванні належить американським викладачам (Dr. Copeland, J.A. Erskine, M.R. Leenders, L.A. Mauffette-Leenders, R. Merry).

На пострадянському просторі тільки в 90-і рр. XX ст., коли відбулося стрімке оновлення змісту всіх дисциплін, створилися сприятливі передумови для застосування інтерактивних методів навчання в цілому, і кейс-методу зокрема. Серед кейсологів – теоретиків і практиків – слід згадати вітчизняних фахівців Г. Багієва, Н. Гашеву, А. Жаворонкову, О. Здравомислову, І. Козіну, В. Наумова, А. Рубальську,

О. Столянінову, Ю. Сурміна, А. Тешкіну, П. Шеремета, Т. Яшуніну та інших.

Суть кейс-методу полягає в тому, що засвоєння знань і формування умінь є результатом активної самостійної діяльності учнів з вирішення протиріч, внаслідок чого і відбувається творче оволодіння професійними знаннями, навичками, вміннями і розвиток розумових здібностей.

Кейс являє собою опис конкретної реальної ситуації, підготовлене за певним форматом і призначене для навчання учнів аналізу різних видів інформації, її узагальнення, навичкам формулювання проблеми і вироблення можливих варіантів її рішення відповідно до встановлених критеріїв

Відмінні ознаки кейс-методу.

1. Наявність моделі соціально-економічної системи, стан якої розглядається в деякий дискретний момент часу.

2. Колективне вироблення рішень.

3. Багатоальтернативність рішень. Спостерігається принципова відсутність єдиного рішення. Доводиться мати справу зі спектром оптимальних рішень.

4. Єдина мета при виробленні рішень.

5. Наявність системи групового оцінювання діяльності.

6. Наявність управляємої емоційної напруги студентів.

Технологічні особливості кейс-методу:

1. Метод являє собою специфічну різновид дослідницької аналітичної технології, тобто включає в себе операції дослідницького процесу, аналітичні процедури.

2. Він виступає як технологія колективного навчання, найважливішими складовими якої виступають робота в групі і підгрупах, взаємний обмін інформацією.

3. Кейс-метод в навчанні можна розглядати як синергетичну технологію. Суть її полягає в підготовці процедур занурення групи в ситуацію, формуванні ефектів множення знання, інсайтного осяяння, обміну відкриттями і т.ін.

4. Кейс-метод інтегрує в себе технології розвивального навчання, включаючи процедури індивідуального, групового і колективного розвитку, формування різноманітних особистісних якостей студентів.

5. Кейс-метод виступає як специфічний різновид проектної технології. В звичайній навчальній проектній технології йде процес розв'язання наявної проблеми за допомогою спільної діяльності учнів, тоді як в кейс-методі йде формування проблеми та шляхів її вирішення на підставі кейса, який виступає водночас у вигляді технічного завдання та джерела інформації для усвідомлення варіантів ефективних дій.

6. Кейс-метод концентрує в собі значні досягнення технології «створення успіху». У ньому передбачається діяльність з активізації студентів, стимулювання їх успіху, підкреслення досягнень студентів.

Саме відчуття успіху виступає однією з головних рушійних сил методу, формування стійкої позитивної мотивації, нарощування пізнавальної активності.

Технологія роботи з кейсом в навчальному процесі більш-менш проста і включає в себе наступні етапи:

- індивідуальна самостійна робота студентів з матеріалами кейсу (ідентифікація проблеми, формулювання ключових альтернатив, пропозиція рішення або рекомендованої дії);

- робота в малих групах за погодженням бачення ключової проблеми та її розв'язань;

- презентація та експертиза результатів малих груп на спільній дискусії (в рамках навчальної групи).

Метод кейс-стаді має великі освітні можливості. Результати, отримані при використанні методу, можна розділити на дві групи – *навчальні результати* (засвоєння нової інформації; засвоєння методів збору даних; засвоєння методів аналізу; вміння працювати з текстом) – як результати, пов'язані з освоєнням знань і навичок, та *освітні результати* (створення авторського продукту; освіту і досягнення особистих цілей; підвищення рівня професійної компетентності; набуття досвіду прийняття рішень, дій в новій ситуації, розв'язання проблем) – як результати утворені самими учасниками взаємодії, реалізовані особисті цілі навчання.

Викладач, який захоче впроваджувати кейс-метод, зможе це зробити цілком професійно, вивчивши спеціальну літературу, пройшовши тренінг і маючи на руках навчальні ситуації. Однак вибір на користь застосування інтерактивних технологій навчання не повинен стати самоціллю: адже кожна з технологій ситуаційного аналізу повинна бути впроваджена з урахуванням навчальних цілей і задач, особливостей навчальної групи, їх інтересів і потреб, рівня компетентності, регламенту та багатьох інших факторів, що визначають можливості впровадження кейс-методу, їх підготовки та проведення.

Кейс-метод не є універсальним методом і застосовується особливо успішно тільки в поєднанні з іншими методами навчання іноземних мов, тому що сам по собі не забезпечує обов'язкового нормативного знання мови. У табл. 1 представлені можливості інтеграції різних методів при організації роботи з кейсом.

У сучасній методиці викладання іноземних мов активно застосовується метод кейсів. Використання даного методу найбільш ефективно при навчанні дисциплін «Іноземна мова для професійних цілей» та «Ділова іноземна мова» [1]

Використання кейс-методу у вивченні іноземної мови [2]:

- *підвищує рівень володіння іноземною мовою.* Використання термінів і їх розуміння більш ефективно, ніж просте їх заучування, так як вимагає вміння їх використовувати в практичній діяльності;

- *стимулює творчу активність студентів; формує різні компетенції, необхідні студентам у майбутньому професійному житті*
- *розвиває навички проведення презентації (вміння публічно представити свою роботу іноземною мовою);*

Таблиця 1

**Можливості інтеграції різних методів
при організації роботи з кейсом**

Методи, інтегровані в кейс-методи	Характеристика
1. Моделювання	Побудова моделі ситуації
2. Системний аналіз	Системне представлення та аналіз ситуації
3. Метод опису	Створення опис ситуації
4. Проблемний метод	Представлення проблеми, що лежить в основі ситуації
Метод класифікації	Створення упорядкованих переліків властивостей, що складають ситуації
Ігрові методи	Представлення варіантів поведінки
«Мозкова атака»	Генерування ідей щодо ситуації
Дискусія	Обмін думками щодо проблеми та шляхів її розв'язання

- *розвиває вміння вести дискусію, аргументувати відповіді, що сприяє розвитку мови без опори на готовий текст;*
- *формує навички роботи в команді і виробляти колективне рішення;*
- *дозволяє повноцінно вирішити індивідуальну і групову самостійну роботу студентів;*
- *розвиває усі види мовленнєвої діяльності: читання (оглядове, селективне, детальне), говоріння (монологічна, діалогічна мова), письмо (складання плану, написання есе і т.д.), аудіювання та переклад;*
- *враховує професійні та особисті інтереси, потреби студентів, їх індивідуально-психологічні особливості;*
- *реалізує міжпредметні зв'язки;*
- *здійснює контроль знань.*

При використанні case-study методу викладач іноземної мови повинен вирішити дві проблеми: підбору ситуації, відповідної майбутньої професійної діяльності студентів та розробки методичних матеріалів для даної ситуації.

Застосування методу case-study пред'являє високі вимоги до рівня мовної підготовки студентів. З одного боку, вони повинні володіти певними знаннями зі спеціальних предметів, щоб вирішити case, а з іншого боку, володіти іноземною мовою на рівні B2 – C1.

Зобов А.М. пропонує три варіанти джерел кейсів [3].

Перший варіант полягає в тому, що за основу береться історія, а найчастіше фрагмент роботи реальної компанії, інформація про яку отримана автором кейса безпосередньо в ході дослідного або консалтингового проекту, або цілеспрямованого збору інформації. Подібний підхід використовується при підготовці кейсів за кордоном. Головна перевага такого підходу полягає в тому, що проблеми організації пізнаються «зсередини», без серйозних проміжних спотворень. Можливість підготовки таких кейсів західними методистами пояснюється широким розвитком консалтингової діяльності, яка виступає як масовий постачальник матеріалу для case-study методів. В Україні використання подібних первинних джерел інформації досі стримується внаслідок набагато більшої закритості вітчизняного бізнесу (особливо щодо фінансової інформації), менш активної участі викладачів в консультаційній практиці в порівнянні з їх іноземними колегами.

Другий варіант – використання вторинних джерел, перш за все інформації, що розміщена в засобах масової інформації, спеціалізованих журналах і виданнях, інформаційних вісниках і буклетах, які розповсюджуються на виставках, презентаціях і т.д. Подібна інформація неповна, як правило, спотворює реальну ситуацію і нерідко просто неточна. У своїй основі газетні або журнальні публікації цілком можуть використовуватися в якості вихідного інформаційного приводу для підготовки ситуації, тим паче, що тут є і позитивні моменти. Вирішується проблема посилянь, згадки конкретних назв, імен персонажів і інших подібних вербальних параметрів, що іноді непросто реалізувати при первинному зборі інформації.

Третій, найменш поширений, варіант – опис вигаданої ситуації. До числа корінних недоліків такого підходу слід віднести максимальну відхилення від реального бізнесу, проблем реальної компанії. А це суперечить самій суті case-study методу. За винятком випадків, коли ситуацію придумує спеціаліст, який має великий досвід професійної підготовки кейсів і добре розбирається в реальному бізнесі.

Застосування кейс-методу на заняттях з англійської мови в немовному вузі переслідує певну мету, а саме: вдосконалення комунікативної компетенції (лінгвістичної і соціокультурної). Знайомство з кейсом – перегляд відеосюжету, прослуховування аудіозапису, читання тексту з конкретної теми в оригіналі або з невеликими скороченнями і незначною адаптацією і подальший переклад, самостійний пошук рішення (внутрішнє монологічне мовлення іноземною мовою), процес аналізу ситуації під час заняття (монологічна і діалогічна мова, підготовлена і спонтанна) – все це приклади комунікативних завдань. Аудиторне спілкування, пов'язане з роботою над кейсом, розвиває навички проведення презентацій з іноземних мов, вміння вести дискусію, аргументувати відповіді, що сприяє розвитку мови без опори на готовий текст

Коментарі студентів щодо змісту кейса оцінюються викладачем за такими навичками: аналітичний, управлінський, навик прийняття рішення, навик міжособистісного спілкування, творчий підхід, навик усного та письмового спілкування іноземною мовою (лексико-граматичний аспект).

Крім того, сучасні тенденції модернізації освітніх програм вимагають впровадження активних методів навчання студентів. Саме такими методами і є Case-study і використання Інтернет джерел.

Метод Case-study включає одночасно і особливий вид навчального матеріалу і особливі способи його використання у викладанні іноземних мов. До таких видів, зокрема, можна віднести і Web-джерела.

Інтернет як інформаційна система пропонує своїм користувачам різноманіття інформації і ресурсів. Базовий набір послуг включає в себе:

1. електронну пошту (e-mail); телеконференції (usenet); відеоконференції;
2. можливість публікації власної інформації, створення власної домашньої сторінки (homepage) і розміщення її на Web-сервері;
3. доступ до інформаційних ресурсів;
4. довідкові каталоги (Yahoo!, InfoSeek/UltraSmart, LookSmart, Galaxy) і пошукові системи (Google, Yandex, HotBob, Open Text, WebCrawler, Excite); розмова в мережі (Chat).

Робота з даними ресурсами може бути успішно інтегрована в процес навчання іноземної мови з використанням методу Case-study.

Інтернет, володіючи невичерпними інформаційними можливостями, є інформаційно-предметним середовищем, засобом реалізації навчальних цілей і завдань, що визначені цілями освіти. Тому, перш за все, слід визначитися, для вирішення яких дидактичних завдань у практиці навчання іноземних мов можуть виявитися корисними ресурси і послуги, що надаються всесвітньою мережею.

Інформаційна система Інтернет пропонує своїм користувачам різноманіття інформаційних ресурсів: веб-сторінки всіх газет світу англійською мовою, країнознавчі сайти, енциклопедії. Студенти на практичних заняттях з іноземної мови працюють, використовуючи онлайніві словники, а також на країнознавчих сайтах, які дають можливість отримати корисну інформацію про побут і культуру країни, мова якої вивчається. Також в мережі Інтернет можна знайти безліч сайтів з навчання іноземної граматики. Не викликає сумнівів той факт, що такий вид роботи є продуктивним при відпрацюванні та актуалізації граматичних і лексичних навичок і цікавий студентам, відображає сучасну реальність.

У Східноукраїнському національному університеті імені В. Даля використовується сайт <http://businesscasestudies.co.uk/> на заняттях зі студентами усіх напрямів підготовки в курсі дисципліни «Ділова англійська мова».

Сайт створено спеціально для навчальних цілей керівництвом відомої щотижневої газети «The Times». Кожен з кейсів будується навколо одного з ключових тем навчальної програми бізнес-навчання. Використання реальної інформації, представленої компаніями-спонсорами, дозволяє студентам наблизитися до практичного вирішення проблеми, підвищити рівень професійної підготовки.

На сторінці «Case Studies» інформація згрупована за темами External environment (Business and the environment, Business cycle, Consumer protection, Corporate responsibility, Economy, Ethics, External influences, Globalization, Government influence); Finance (Accounts, Budgeting, Cash flow, Investment appraisal, Financial risk); Marketing (Branding, Customer focus, International marketing, Market research, Marketing mix, Marketing planning, Marketing strategies, Place, Product; Product launch, Product life cycle, Product portfolio, Promotion, Segmentation, Swot); Operations (Business organization, Continuous improvement, Customer service, Health & safety, Innovation, Lean production, Location of business, Management of change, Merger and acquisition, New product development, New technology, Production process, Quality, Research and development, Supply chain); People (Communications, Developing people, Diversity, Managing change, Motivation, Organizing people, Protecting people, Recruitment and selection, Roles and responsibilities, Skills and competencies); Strategy (Aims and objectives, Business organization, Business start up, Business strategy, Culture, Decision making, Enterprise, Growth, Mission, Risk, Sectors of industry, Strategic planning, Types of organization, Vision, Stakeholders); за назвами фірм в алфавітному порядку; галузями промисловості.

На сторінці «Revision theory for business studies» представлені реальні приклади використання знання теорії бізнесу в роботі відомих компаній. Кожен приклад пов'язаний з однією із зазначених вище тем. У кожному кейсі описані проблеми, які необхідно розв'язати, як компанія їх вирішила на основі знань теорії бізнесу.

Сторінка «Teaching Resources» містить онлайнві ресурси для викладачів і студентів, навчально-методичні матеріали до кожної підтеми, зазначеної вище. Викладач може скачати додаткові матеріали для вивчення в текстовому, аудіо та відео вигляді, завдання, презентації в PowerPoint, кросворди і т.д

Довідник The Times 100 Careers Guide, розташований на сторінці «Careers», є ресурсом для студентів та консультантів для пошуку інформації про можливості роботи в різних інноваційних компаніях. Працюючи з матеріалами Web-сторінки, студенти можуть вивчити, де і як можна подати заявку на отримання інформації про посади, які їх цікавлять. У довіднику представлені можливі варіанти написання заявок.

Таким чином, завдання, що стоїть перед викладачем іноземної мови, – з'єднати в рамках професійно орієнтованого заняття викладання іноземної мови спеціальності і певних аспектів економічних дисциплін –

може бути успішно вирішено за допомогою використання методу case-study з використанням Web-технологій. Продумана комбінація мовної та професійної складових сприяє розвитку мотивації у студентів. Метод case-study дозволяє не тільки розширити знання, а й сформувати навички іншомовної комунікації, необхідні у майбутній професійній діяльності молодих фахівців.

Використовуючи інформаційні ресурси мережі Інтернет, можна, інтегруючи їх в навчальний процес, більш ефективно вирішувати цілий ряд дидактичних завдань на заняттях: формувати навички і уміння читання, безпосередньо використовуючи матеріали з Інтернет для диференційного вивчення мови; удосконалювати уміння аудіювання на основі прослуховування автентичних текстів; удосконалення монологічного та діалогічного мовлення при обговоренні матеріалів з мережі; удосконалення уміння письмової мови, індивідуально або письмово складаючи відповіді партнерам; поповнювати свій словниковий запас, як активний так і пасивний, професійною термінологією відповідно до фаху.

Список використаної літератури

1. Kinsella P. Interaction and Language Learning: Case Studies in TESOL Practice Series // TESL Reporter 37, 1 (2004), pp. 72 -73. **2. Колесник Н.П.** Кейс-стади в интерактивном обучении педагогике /Методические рекомендации – в 2-х частях /41 – СПб: НП «Стратегия будущего», 2006. – 198 с. **3. Зобов А.М.** Метод изучения ситуаций (case study) в образовании: его история и применение. – СПб: Элитариум, 2006. – Режим доступа : <http://www.elitarium.ru>

Краснопольський В. Е. Використання Web-технологій у кейс-методі

У статті розглянуті можливості використання Web-технологій в Case-study методі. Проаналізовано основні ознаки та технологічні особливості Case-study методу. Розглянуто інтеграцію Case-study методу в традиційних методах викладання іноземних мов на немовних спеціальностях вищих навчальних закладів. Представлено приклад використання Web-технологій в Case-study методі навчання іноземних мов.

Ключові слова: Web-технологій, кейс-метод

Краснопольский В. Э. Использование Web-технологий в кейс методе

В статье рассмотрены возможности использования Web-технологий в Case-study методе. Проанализированы основные признаки и технологические особенности Case-study метода. Рассмотрена интеграция Case-study метода в традиционные методы преподавания иностранных языков на неязыковых специальностях высших учебных

заведений. Представлен пример использования Web-технологий в Case-study методе обучения иностранных языков.

Ключевые слова: Web-технологии, кейс метод

Krasnopolskyi V. E. Use of Web-based Technologies in a Case-study

The possibilities of the use of Web-based technologies in Case-study are considered. Main characteristics and technological features of Case-study are analyzed. We consider the integration of Case-study to the traditional methods of teaching foreign languages in non-linguistic specialties of Higher Schools. Examples of use Web-based technologies in Case-study of teaching foreign languages are given.

Key words: Web-technologies, Case-study.

Стаття надійшла до редакції 05.09.2012 р.

Прийнято до друку 28.09.2012 р.

УДК 378.091.26:004.8

Л. М. Кутепова

**ІНФОРМАЦІЙНА АДАПТИВНА СИСТЕМА ДІАГНОСТИКИ
ЯКОСТІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ЯК СКЛАДОВА ЄДИНОГО
ІНФОРМАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ**

Постановка проблеми у загальному вигляді. На сучасному етапі людство вступило в епоху формування інформаційного суспільства, вирішальну роль в якому відіграють не ресурси і енергія, а інформація і наукові знання, які стають головним фактором розвитку соціуму і найважливішим продуктом його життєдіяльності. Вказані обставини спричиняють необхідність адаптації особистості до нового середовища – інформаційного простору. Особливої актуальності в цих умовах набувають питання, пов'язані з розробкою та впровадженням інформаційних технологій в освіту, орієнтованих на реалізацію психолого-педагогічних цілей навчання і виховання, формування і розвиток інформаційно-освітнього простору.

Держава визнає, що пріоритетним напрямом розвитку освіти в Україні є впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечують удосконалення навчально-виховного процесу, підвищення доступності якісної, конкурентоспроможної освіти відповідно до вимог інноваційного сталого розвитку суспільства, підготовку людини до життєдіяльності в інформаційному просторі [1, с. 23; 2]. Здійснюється пошук нових педагогічних технологій та систем, здатних забезпечити рівний доступ всіх громадян до якісної